

(i) Printed Pages : 7

Roll No.

(ii) Questions : 9 Sub. Code :

1	7	2	2	2
---	---	---	---	---

Exam. Code :

0	0	0	3
---	---	---	---

**B.A./B.Sc. (General) 3rd Semester
(2124)**

GEOGRAPHY (In all Mediums)

Paper—V : Geography of India

Time Allowed : Three Hours]

[Maximum Marks : 60

Note :—(1) Attempt **FIVE** questions in all. Question No. 1 is compulsory. Attempt **FOUR** other questions, selecting **ONE** from each of the four units. Special credit will be given to suitable use of maps and diagrams in all questions. Use of unmarked stencils and colours is allowed.

(2) For USOL/Reappear/improvement candidates who have not been assessed earlier for Internal Assessment, the question paper in their case shall be of maximum marks allotted to the paper concerned.

1. Attempt any **TEN** questions with answers in about **25** words each :

(i) Highest peak of Arawali

(ii) Malwa Plateau

(iii) Kumaun Himalaya

(iv) Deciduous forests

- (v) Khadar
- (vi) Two tributaries of Krishna
- (vii) Two tea producing areas
- (viii) Western Ghats
- (ix) Winter Monsoon
- (x) Siderite
- (xi) Mumbai High
- (xii) Upper Bari Doab Canal
- (xiii) Natural Hazards
- (xiv) Migration
- (xv) Golden quadrilateral. 10×2=20

UNIT—I

- 2. Divide India into Physiographic divisions. Divide the Northern Plains into geographical sub-divisions and give a brief account of each. 1+9=10
- 3. Define Soil. Explain the soils of India in detail. 2+8=10

UNIT—II

- 4. Analyse the conditions under which cotton is grown in India. Discuss the production and distribution of Cotton. 2+2+6=10
- 5. Why do earthquakes occur ? How do they affect life on Earth ? 5+5=10

UNIT—III

- 6. Give a geographical account of the production and distribution of Coal in India. 3+7=10

7. Define population density. Describe the factors affecting the density of population. 2+8=10

UNIT—IV

8. Analyse the development, production and distribution of Iron and Steel Industry of India. 2+2+6=10
9. Write a detailed Geographic note on Indian Railways. 10

(हिन्दी माध्यम)

- नोट :- (1) कुल पांच प्रश्न हल करें। प्रश्न संख्या 1 अनिवार्य है। चार यूनिटों से प्रत्येक में से एक प्रश्न का चयन करते हुए, चार अन्य प्रश्न हल करें। सभी प्रश्नों में मानचित्रों और आरेखों के उपयुक्त उपयोग को विशेष अंक दिए जाएंगे। अचिह्नित स्टेंसिल और रंगों के उपयोग की अनुमति है।
- (2) यू.एस.ओ.एल./पुनः उपस्थिति/सुधार के लिए जिन अभ्यर्थियों का आंतरिक मूल्यांकन पहले नहीं हुआ है, उनके मामले में प्रश्नपत्र संबंधित पेपर के लिए आवंटित अधिकतम अंकों का होगा।

1. किन्हीं दस प्रश्नों को लगभग 25 शब्दों में उत्तर सहित हल करें :
- (i) अरावली की सबसे ऊंची चोटी
 - (ii) मालवा पठार
 - (iii) कुमाऊं हिमालय
 - (iv) पर्णपाती वन
 - (v) खादर
 - (vi) कृष्णा की दो सहायक नदियां

(vii) दो चाय उत्पादक क्षेत्र

(viii) पश्चिमी घाट

(ix) शीतकालीन मानसून

(x) साइडराइट

(xi) मुंबई हाई

(xii) ऊपरी बारी दोआब नहर

(xiii) प्राकृतिक खतरे

(xiv) प्रवास

(xv) स्वर्णिम चतुर्भुज।

$10 \times 2 = 20$

यूनिट-I

2. भारत को भौगोलिक प्रभागों में विभाजित करें। उत्तरी मैदानों को भौगोलिक उप-विभाजनों में विभाजित करें और प्रत्येक का संक्षिप्त विवरण दें।

$1+9=10$

3. मिट्टी को परिभाषित करें। भारत की मिट्टी के बारे में विस्तार से बताएं।

$2+8=10$

यूनिट-II

4. भारत में कपास उगाने की स्थितियों का विश्लेषण करें। कपास के उत्पादन और वितरण पर चर्चा करें।

$2+2+6=10$

5. भूकंप क्यों आते हैं ? वे पृथ्वी पर जीवन को कैसे प्रभावित करते हैं ?

$5+5=10$

यूनिट-III

6. भारत में कोयले के उत्पादन और वितरण का भौगोलिक विवरण दें।

$3+7=10$

7. जनसंख्या घनत्व को परिभाषित करें। जनसंख्या घनत्व को प्रभावित करने वाले कारकों का वर्णन करें। 2+8=10

यूनिट-IV

8. भारत के लौह और इस्पात उद्योग के विकास, उत्पादन और वितरण का विश्लेषण करें। 2+2+6=10
9. भारतीय रेलवे पर एक विस्तृत भौगोलिक नोट लिखें। 10

(ਪੰਜਾਬੀ ਅਨੁਵਾਦ)

ਨੋਟ :- (1) ਕੁੱਲ ਪੰਜ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰੋ। ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਨੰਬਰ 1 ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ। ਚਾਰ ਹੋਰ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰੋ, ਚਾਰ ਯੂਨਿਟਾਂ ਹਰੇਕ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ-ਇੱਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੀ ਚੋਣ ਕਰੋ। ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਵਿੱਚ ਨਕਸ਼ਿਆਂ ਅਤੇ ਚਿੱਤਰਾਂ ਦੀ ਢੁਕਵੀਂ ਵਰਤੋਂ ਲਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕ੍ਰੈਡਿਟ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਨਿਸ਼ਾਨ ਰਹਿਤ ਸਟੈਂਸਿਲਾਂ ਅਤੇ ਰੰਗਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਹੈ।

(2) USOL/ਰੀਪੀਅਰ/ਸੁਧਾਰ ਵਾਲੇ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਲਈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪਹਿਲਾਂ ਅੰਦਰੂਨੀ ਮੁਲਾਂਕਣ ਲਈ ਆਕਲਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਪੱਤਰ ਸਬੰਧਤ ਪੇਪਰ ਨੂੰ ਅਲਾਟ ਕੀਤੇ ਗਏ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਅੰਕਾਂ ਦਾ ਹੋਵੇਗਾ।

1. ਕੋਈ ਦਸ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦਾ ਲਗਭਗ 25 ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਉੱਤਰ ਨਾਲ ਹੱਲ ਕਰੋ :

(i) ਅਰਾਵਲੀ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਉੱਚੀ ਚੋਟੀ

(ii) ਮਾਲਵਾ ਪਠਾਰ

(iii) ਕੁਮਾਉਂ ਹਿਮਾਲਿਆ

(iv) ਪਤਝੜ ਵਾਲੇ ਜੰਗਲ

(v) ਖਾਦਰ

(vi) ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਾ ਦੀਆਂ ਦੋ ਸਹਾਇਕ ਨਦੀਆਂ

(vii) ਦੋ ਚਾਹ ਉਤਪਾਦਕ ਖੇਤਰ

(viii) ਪੱਛਮੀ ਘਾਟ

(ix) ਸਰਦੀਆਂ ਦਾ ਮਾਨਸੂਨ

(x) ਸਾਈਡਰਾਈਟ

(xi) ਮੁੰਬਈ ਹਾਈ

(xii) ਅੱਪਰ ਬਾਰੀ ਦੁਆਬ ਨਹਿਰ

(xiii) ਪ੍ਰਕਿਰਤਕ ਖਤਰੇ

(xiv) ਪਰਵਾਸ

(xv) ਸੁਨਹਿਰੀ ਚਤੁਰਭੁਜ।

$10 \times 2 = 20$

ਯੂਨਿਟ-I

2. ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਭੌਤਿਕ ਵਿਭਾਜਨਾਂ ਵਿੱਚ ਵੰਡੋ। ਉੱਤਰੀ ਮੈਦਾਨਾਂ ਨੂੰ ਭੂਗੋਲਿਕ ਉਪ-ਵਿਭਾਜਨਾਂ ਵਿੱਚ ਵੰਡੋ ਅਤੇ ਹਰੇਕ ਦਾ ਸੰਖੇਪ ਵੇਰਵਾ ਦਿਓ।

$1 + 9 = 10$

3. ਮਿੱਟੀ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਦਿਓ। ਭਾਰਤ ਦੀਆਂ ਮਿੱਟੀਆਂ ਬਾਰੇ ਵਿਸਥਾਰ ਵਿੱਚ ਦੱਸੋ।

$2 + 8 = 10$

ਯੂਨਿਟ-II

4. ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਕਪਾਹ ਦੀ ਕਾਸ਼ਤ ਕਿਹੜੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਉਸ ਦਾ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਕਰੋ। ਕਪਾਹ ਦੇ ਉਤਪਾਦਨ ਅਤੇ ਵੰਡ ਬਾਰੇ ਚਰਚਾ ਕਰੋ।

$2 + 2 + 6 = 10$

5. ਭੂਚਾਲ ਕਿਉਂ ਆਉਂਦੇ ਹਨ ? ਉਹ ਧਰਤੀ 'ਤੇ ਜੀਵਨ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰਦੇ ਹਨ ?

$5 + 5 = 10$

ਯੂਨਿਟ-III

6. ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਕੌਲੇ ਦੇ ਉਤਪਾਦਨ ਅਤੇ ਵੰਡ ਦਾ ਇੱਕ ਭੂਗੋਲਿਕ ਵਿਵਰਣ ਦਿਓ।
3+7=10
7. ਆਬਾਦੀ ਦੀ ਘਣਤਾ ਨੂੰ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰੋ। ਆਬਾਦੀ ਦੀ ਘਣਤਾ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਕਾਰਕਾਂ ਦਾ ਵਰਨਣ ਕਰੋ।
2+8=10

ਯੂਨਿਟ-IV

8. ਭਾਰਤ ਦੇ ਆਇਰਨ ਅਤੇ ਸਟੀਲ ਉਦਯੋਗ ਦੇ ਵਿਕਾਸ, ਉਤਪਾਦਨ ਅਤੇ ਵੰਡ ਦਾ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਕਰੋ।
2+2+6=10
9. ਭਾਰਤੀ ਰੇਲਵੇ 'ਤੇ ਵਿਸਤ੍ਰਿਤ ਭੂਗੋਲਿਕ ਨੋਟ ਲਿਖੋ।
10